

שירת הסביבה

מי אני / עדי וולפסון

עורכת המדור: ד"ר עדנה גורני
ednagorney@yahoo.com

מי אני שאדבר
בשם העצים ובשביל
האבנים שאהיה לפה
לרוח ולמים
שאזעק את קולם של
בעלי הכנף וההולכים
על ארבע
שאתנבא.
אני. יחידי. זעיר.
שמשגן יום אחר יום את ממדי
שמחפש את מקומי
ביקום האין
סופי מי
אני

למרות זאת, הוגים, כותבים ומשוררים מנסים לדבר עם הטבע, בשמו ובעדו, שהרי הטבע עצמו לא יכול לכתוב מאמר מלומד או סיפור קורע לב. המשורר עדי וולפסון תוהה על יכולתו ועל זכותו לדבר "בשם העצים ובשביל האבנים", להיות לפה לרוח ולמים, לזעוק את זעקתם של המעופפים וההולכים על ארבע, כי הוא עצמו יחיד זעיר לעומת היקום האין-סופי.

בשירו של וולפסון אפשר לקרוא את השאלה: מה אני האחד יכול לעשות? אך שאלה זו שזורה בתחושת החובה לעשות את המעשה, לכתוב את השיר. שכן בעצם העלאת השאלה, הדובר בשיר מקבל עליו את האחריות, והופך לפיו של הטבע הדומם והחי. הביטוי "דבר אל העצים ואל האבנים" כמעשה חסר תוחלת, מקבל בשיר זה תפנית מעניינת. המשורר מדבר בשמם ובשבילם. את השיר מסיימות המילים "מי אני". אפשר לקרוא אותו כשאלה שחוזרת לאורך השיר - מי אני שאדבר בשם הטבע? אך חיתוך השורה שמפריד בין המילים, ומוותר את המילה "אני" כמילה בודדת בשורה האחרונה של השיר, מזמין לאפשרות קריאה אחרת. השאלה היא מי ידבר בשמו של הטבע, והתשובה היא "אני".

מקורות

וולפסון ע. 2018. אוֹקוּס. חיפה: פרדס הוצאה לאור בע"מ.

בעלי החיים נדחקו לשוליים ממקומם המרכזי בעולם בני האדם. אחראים לכך שינויים כלכליים, טכנולוגיים ומסחריים וגם שינויים תפיסתיים. חיות נעלמו מחיי היום-יום כמעט לחלוטין (פרט לחיות מחמד, לחיות בר ולייצוגיהן בתוכניות טבע בטלוויזיה) והפכו לחומרי גלם ולסחורות. התרחקנו מהטבע, והטבע התרחק מאיתנו. בעבר הרחוק חיו בני האדם בטבע כצידים-לקטים והיו חלק ממנו. עם התפתחות החקלאות והתעשייה החלה היפרדות מעשית ותפיסית, והאדם החל לראות עצמו נפרד מהטבע ושולט בו. אחוז המתגוררים בערים הולך וגדל בקצב מואץ. מוערך כי אחוזם בעולם עלה בחמישים השנים האחרונות מ-34% ל-54%, והוא צפוי להמשיך ולעלות. בישראל חיו בערים בשנת 1950 71% מהאוכלוסייה; בשנת 2010 עלה חלקם היחסי באוכלוסייה ל-92%. מבקר האומנות, הצייר והסופר הבריטי ג'ון ברג'ר, שהלך לעולמו בינואר 2017, תיאר כיצד האדם והחיה מתבוננים זה בזה מעבר לתוהו של אי-הבנה. התוהו קיימת גם בין שני בני אדם, אך ניתן לגשר עליה, לפחות בתיאוריה, באמצעות שפה. היעדר שפה משותפת מביא לכך שבעל החיים תמיד יהיה רחוק, מובחן ומודר. אפשר לצוד חיה, לחלוב אותה או לחרוש בעזרתה - אך לא לשוחח איתה. ואם קשה לתקשר עם בעלי חיים, הרי שעל אחת כמה וכמה קשה לשוחח עם צמחים ועם טבע דומם.

האם ניתן להשמיע את קולו של הצמח?

